

Richtlijnen inzage rechterlijke uitspraken

Inzage in uitspraken van de rechter (vonnissen, arresten en beschikkingen) en processtukken

TV-rechtbank de "Zaak van Veen" Foto: Nationaal Archief, Anefo 914-8309, Public Domain

Nationaal Archief maart 2019

Versie 3.0

Inhoudsopgave

<i>Inleiding</i>	3
<i>1. Juridisch kader vóór overbrenging</i>	3
1.1 Burgerlijk recht	3
1.2 Strafrecht	4
1.3 Bestuursrecht	5
1.4 Openbare registers en stukken	5
<i>2. Voorwaarden voor inzage</i>	5
2.1 Raadpleging door betrokkene(en) en belanghebbende(n)	5
2.1.1 Strafvonnissen	6
2.1.2 Civiele vonnissen	6
2.1.3 Echtscheiding	6
2.1.4 Ondercuratelestelling	7
2.1.4 Overig familierecht	7
2.1.5 Overige civiele zaken	7
2.1.6 Bestuursrecht	8
2.1.7 Kinderrechter	8
2.2 Raadpleging door anderen dan betrokkenen en /of belanghebbenden	8
<i>3. Verstrekking van gegevens</i>	10
<i>4. Kopieën</i>	10

Inleiding

Deze notitie vormt de richtlijn voor het verlenen van inzage in uitspraken van de Nederlandse rechter en de daarbij behorende processtukken, waaraan onder artikel 15 van de Archiefwet een openbaarheidsbeperking is gesteld. Deze notitie betreft de raadpleging van alle rechterlijke dossiers en uitspraken van alle sectoren (civiel, bestuurs- en strafrecht).

Met uitspraken wordt bedoeld op het zogenoemde dictum (de uitspraak zelf die in een aantal gevallen ook is gepubliceerd op www.rechtbank.nl), met daaraan gehechte stukken. Het dictum maakt deel uit van het gehele dossier, waarin zich ook andere stukken bevinden, zoals getuigenverhoren, rapporten, bewijsmiddelen, etc.

In deze notitie wordt in het eerste deel het juridisch kader voor het verlenen van inzage en afschriften van de processtukken voor overbrenging geschetst. In het tweede deel wordt beschreven hoe de toestemming tot raadpleging van uitspraken van de rechter en processtukken, gelet op de beperkingen aan de openbaarheid, kan worden verleend bij archiefinstellingen. Tenslotte wordt in het derde deel van deze notitie stapsgewijs beschreven hoe dat in de praktijk kan worden uitgevoerd.

1. Juridisch kader vóór overbrenging

Voor inzage in uitspraken van de rechter zijn verschillende wettelijke bepalingen van toepassing. Voor het burgerlijk recht (in geschillen tussen burgers op het gebied van arbeid, huur, koop, familie, etc.) bevat het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (Rv.) bepalingen over inzage in uitspraken en specifiek benoemde (proces)stukken van de rechter. Daarbij is vooral artikel 29 Rv van belang.

Voor inzage in uitspraken en processtukken van de rechter in het strafrecht zijn bepalingen te vinden in het Wetboek van strafvordering (Sv.) Daarbij is vooral artikel 365 SV van belang.

Voor het bestuursrecht bepaalt de Algemene wet bestuursrecht (Awb) de openbaarheid van vonnissen. Daarbij is vooral artikel 8:79 Awb van belang.

Deze bepalingen zijn van toepassing op de uitspraken met de daaraan gehechte stukken. Op afschriften uit openbare registers is artikel 838 Rv. van toepassing. Daarin wordt bepaald dat griffiers en andere bewaarders van openbare registers daarvan tegen betaling der hun toekomende rechten, afschrift of uittreksel moeten verstrekken aan eenieder die daarom vraagt.

Bestuursrechtelijke processtukken kunnen op verzoek openbaar gemaakt worden op grond van de Wob door het bestuursorgaan dat een van de partijen is. Voor het burgerlijk recht en het strafrecht heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld dat de bepalingen van het Rv. en het Sv. de Wob opzij zetten.

1.1 Burgerlijk recht

Artikel 29 Rv. geeft recht op een afschrift van vonnissen, arresten en beschikkingen. Het gaat hierbij niet alleen om het zogenoemde dictum, maar ook om de stukken die daaraan zijn gehecht. Voor het verstrekken van een afschrift van de uitspraken wordt een vergoeding in rekening gebracht. De

griffier, die de bevoegdheid heeft tot het verstrekken van de bovengenoemde stukken, kan een verzoek geheel of gedeeltelijk weigeren ter bescherming van zwaarwegende belangen van anderen. In dat geval kan de griffier volstaan met een geanonimiseerd afschrift. Dat betekent dat iemand die verzoekt om een kopie tenminste recht heeft op een geanonimiseerd afschrift (zie ook Kamerstukken II 1999/2000, 26 855, nr. 3. p. 59 (MvT).

Direct betrokkenen, dat wil zeggen de hoofdpersoon/personen in het dossier, hebben altijd recht op inzage. Bij familierechtelijke zaken is de kring van personen die recht hebben op inzage echter groter dan alleen de betrokkene (artikel 811 Rv). Al degenen die als belanghebbenden zijn aangemerkt hebben recht op inzage in het vonnis. Tot belanghebbenden worden volgens Rv. gerekend:

- de verzoekers (degene die het verzoekschrift heeft ingediend (art. 3 Wrv);
- de ouders en voogden;
- degene die de minderjarige als behorende tot hun gezin (...) opvoeden en daarom een persoonlijke band hebben; (bijvoorbeeld pleegouders);
- degene die ten tijde van het verzoekschrift minderjarig was.

Ook voor zaken betreffende curatele, onderbewindstelling en mentorschap kunnen er naast de betrokkene meer belanghebbenden zijn, die op grond van artikel 290 Rv recht hebben op inzage. Dat zijn op grond van art. 798 RV:

- de echtgenoot,
- de geregistreerde partner of andere levensgezel en
- de kinderen of, bij gebreke van dezen,
- de ouders, broers en zusters

van degene wiens curatele, goederen of mentorschap het betreft.

1.2 Strafrecht

In artikel 365 van het Wetboek van strafvordering (Sv.) is vastgelegd dat de voorzitter van de rechtbank aan eenieder een afschrift van het vonnis en het proces-verbaal ter zitting kan verstrekken. De voorzitter kan verstrekking geheel of gedeeltelijk weigeren met het oog op de belangen van de verdachte en derden. Wanneer de verstrekking gedeeltelijk wordt geweigerd, kan de voorzitter een geanonimiseerd afschrift verstrekken. Anders dan bij uitspraken van de burgerlijke en bestuurlijke rechter is er geen verplichting het vonnis te anonimiseren. Geheel weigeren is toegestaan.

Verdachte en raadsman hebben altijd recht op inzage in het hele strafdossier, waaronder het vonnis. Sinds de invoering van de Wet versterking positie van het slachtoffer in het strafproces, heeft ook een slachtoffer recht op inzage in het dossier, waaronder het vonnis. Als het gaat om minderjarige verdachten worden alle dagvaardingen, oproepen, kennisgevingen, aanzeggingen of andere mededelingen tevens aan de ouders of voogd ter kennis gebracht (artikel 504 Sv.). Dat geldt ook voor rapporten van de Raad voor de Kinderbescherming wanneer deze in een strafzaak voor jeugdigen worden ingebracht.

1.3 Bestuursrecht

De regels voor het verlenen van inzage in de uitspraak van de bestuursrechter is vastgelegd in artikel 8:79 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Het systeem is in beginsel gelijk aan het systeem van het burgerlijk recht. De griffier kan aan eenieder een afschrift verstrekken van een uitspraak. Met het oog op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan worden volstaan met een uittreksel van de uitspraak (een geanonimiseerd afschrift). Er wordt altijd tenminste een uittreksel verstrekt. Voor inzage in de onderliggende dossiers is geen bepaling in de Awb opgenomen.

1.4 Openbare registers en stukken

Voorafgaand aan de overbrenging zijn in rechterlijke archieven de volgende archiefbestanddelen openbaar:

- Voogdijregister en voogdijkaarten
- Kapitaalregisters naamloze vennootschappen
- Registers overschrijving huwelijkse voorwaarden
- Faillissementsregisters
- Stukken betreffende verkoop- en leveringsvoorwaarden

Dat deze registers openbaar zijn is vastgesteld in verschillende wetten en besluiten. In de praktijk betekent dit dat eenieder bij de griffier tegen een vergoeding afschriften kan krijgen uit deze registers. Men dient dan wel naar een specifieke persoon te vragen. Een afschrift van het gehele register wordt niet verstrekt. Er kan in enkele registers ook online worden gezocht aan de hand van (minimaal) twee criteria, zoals bijvoorbeeld achternaam en geboortedatum.

2. Voorwaarden voor inzage

2.1 Raadpleging door betrokkene(en) en belanghebbende(n)

Uit het bovenstaande blijkt dat bij het verstrekken van vonnissen de rechtbank altijd rekening houdt met de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen. Alleen een bepaalde kring van betrokkenen en belanghebbenden heeft een welomschreven recht op inzage, c.q. raadpleging.

Wanneer archieven van rechtbanken worden overgebracht naar een archiefbewaarplaats wordt hiermee rekening gehouden. In de regel wordt bij deze overbrenging de openbaarheid van alle procesdossiers, vonnissen en de nadere toegangen daarop, beperkt met het oog op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (Archiefwet artikel 15, eerste lid onder a). Na overbrenging wordt toestemming tot raadpleging verleend door de beheerder van de archiefbewaarplaats, de (algemene) rijksarchivaris.

Toestemming tot raadpleging krijgen:

- betrokkene(n), en
- personen die kunnen aantonen dat zij tot de kring van belanghebbenden behoren

Personen met een machtiging van een van deze betrokkenen en/of personen

Wie als betrokkene kan worden beschouwd, verschilt per soort zaak. Dit is hieronder nader uitgewerkt.

2.1.1 Strafvonnissen

Een belangrijk deel van rechterlijke archieven bestaan uit strafvonnissen en dossiers. Inzage is mogelijk voor (ex)- verdachte/veroordeelde, slachtoffer en advocaten van deze partijen.¹

Als bewijs voegt de verzoeker bij zijn of haar verzoek:

- (Ex-) verdachte: kopie legitimatiebewijs
- Slachtoffer: kopie legitimatiebewijs en naam van de dader (of het rolnummer)
- Advocaten: bewijs dat zij de vertegenwoordiger zijn van dader of slachtoffer

Wanneer het slachtoffer minderjarig is, zouden ouders eventueel inzage kunnen krijgen. Omdat de archieven van de rechtbank pas na twintig jaar worden overgebracht, komt dat in de praktijk bij archiefinstellingen niet voor.

Zowel dader als slachtoffer kan een andere persoon machtigen om het dossier in te zien. Een machtiging dient ondertekend te zijn en vergezeld te gaan door een kopie van het legitimatiebewijs met de handtekening duidelijk zichtbaar.

2.1.2 Civiele vonnissen

Civiele procedures kunnen worden uitgesplitst in verschillende soorten zaken, waarvan er drie soorten als duidelijk te onderscheiden hieronder verder worden uitgewerkt. Dat betreft de volgende zaken:

- Echtscheidingen
- Onder curatele stellingen
- Overig familierecht

Andere zaken zijn zeer divers van aard. Het kan gaan om geschillen over huur, pacht, arbeidsovereenkomsten, koopovereenkomsten, schadezaken, faillissementen, erfrecht, etc. Deze worden uitgewerkt onder paragraaf 3.2.4.

Echtscheiding

Inzage is mogelijk voor de procespartijen en hun advocaten.

Als bewijs voegt de verzoeker bij zijn of haar verzoek:

- Procespartijen: kopie legitimatiebewijs
- Advocaten: bewijs dat zij de vertegenwoordiger zijn van één van de procespartijen

¹ Als er sprake is van anonieme getuigen, dan is de identiteit van de getuige onvermeld en niet opgenomen of herleidbaar in de stukken (art. 226c, 226f, 226n Sv en art. 290, derde lid Sv).

Beide procespartijen kunnen een andere persoon machtigen om het dossier in te zien. Een machtiging dient ondertekend te zijn en vergezeld te gaan door een kopie van het legitimatiebewijs met de handtekening duidelijk zichtbaar.

Ondercuratelestelling

Inzage is mogelijk voor de persoon die onder curatele is gesteld, zijn of haar echtgenoot en zijn of haar kinderen. Wanneer er geen echtgenoot en kinderen zijn, mogen de dossiers worden ingezien door de ouders en broers en zussen van de persoon die onder curatele is gesteld.

Als bewijs voegt de verzoeker bij zijn of haar verzoek:

- De persoon die onder curatele is gesteld: kopie legitimatiebewijs
- Echtgenoot: kopie legitimatiebewijs en kopie huwelijksakte
- Kinderen: kopie legitimatiebewijs en kopie geboorteakte Ouders: kopie legitimatiebewijs en een kopie geboorteakte van de onder curatele gestelde
- Broers en zussen: kopie legitimatiebewijs en akte uit de burgerlijke stand waaruit de verwantschap blijkt

Al deze partijen hebben het recht iemand anders te machtigen om het dossier in te zien. Een machtiging dient ondertekend te zijn en vergezeld te gaan door een kopie van het legitimatiebewijs met de handtekening duidelijk zichtbaar. Daarbij moeten ook de andere bewijzen worden geleverd die voor degene die de machtiging verleent zouden gelden.

Wanneer de persoon die onder curatele is gesteld, aantoonbaar is overleden, mag het dossier ter inzage geven worden aan een ieder die erom vraagt.

Overig familierecht

Voor overige familierechtelijke zaken geldt dat de dossiers ingezien mogen worden door de persoon (personen) waar het dossier over gaat, en indien van toepassing, door ouders, voogden en pleegouders. Ook de advocaten hebben recht op inzage.

Als bewijs voegt de verzoeker bij zijn of haar verzoek:

- Hoofdpersoon van het dossier: kopie legitimatiebewijs
- Ouders, voogden en pleegouders: kopie legitimatiebewijs en een bewijs dat zij de ouders, voogden of pleegouders zijn. Ouderschap kan worden aangetoond door middel van een kopie van de geboorteakte, voogdij en pleegouderschap kan worden aangetoond met de gerechtelijke documenten waarmee de voogdij of het pleegouderschap is toegekend.
- Advocaten: bewijs dat zij de vertegenwoordiger zijn van één van de procespartijen
- Overige verzoekers: kopie legitimatiebewijs en bewijs dat zij bij deze zaak betrokken zijn

2.1.3 Overige civiele zaken

In deze zaken kunnen de procespartijen rechtspersonen en natuurlijke personen zijn. Alleen natuurlijke personen zijn betrokkene volgens de definitie van persoonsgegevens.

Voor raadpleging kan toestemming worden verleend als de verzoeker aantoont dat hij/zij de betrokkene is, of er toestemming is van de betrokkene, of als de betrokkene is overleden.

Als de betrokkene (hoofdpersoon van het dossier) is overleden, dan moet de verzoeker aantonen dat de andere partij een rechtspersoon is. In dat geval kan toestemming worden verleend voor raadpleging.

Als bewijs voegt de verzoeker bij het verzoek:

Betrokkene(n) : kopie legitimatiebewijs en bewijs dat de andere partij een rechtspersoon is/was.

Als verzoeker aantoont dat de betrokkene(n) is/zijn overleden en de andere partij een rechtspersoon was, dan kan inzage worden verleend.

2.1.4 Bestuursrecht

Bij verzoeken om inzage in bestuursrechtelijk zaken geldt hetzelfde als is gesteld onder **Overige civiele zaken**. Met deze aantekening dat een van de procespartijen altijd een bestuursorgaan is.

De andere partij kan een rechtspersoon of een natuurlijke persoon zijn. Alleen natuurlijke personen zijn betrokkene in de definitie van persoonsgegevens.

Als bewijs voegt de verzoeker bij zijn of haar verzoek:

- Procespartij: kopie legitimatiebewijs
- Advocaten: bewijs dat zij de vertegenwoordiger zijn van één van de procespartijen.

2.1.5 Kinderrechter

De kinderrechter behandelt zowel strafrechtelijke als civiele ondertoezichtstelling (OTS). Aan wie inzage kan worden verleend is mogelijk afhankelijk van de aard van de procedure. De ouders en voogden worden bij jeugdstrafzaken in kennis gesteld van alle dagvaardingen, oproepen, kennisgevingen, aanzeggingen of andere mededelingen en van het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming.

Als bewijs voegt de verzoeker bij zijn of haar verzoek:

- Hoofdpersoon van het dossier: kopie legitimatiebewijs
- Ouders, voogden en pleegouders: kopie legitimatiebewijs en een bewijs dat zij de ouders, voogden of pleegouders zijn. Ouderschap kan worden aangetoond door middel van een kopie van de geboorteakte, voogdij en pleegouderschap kan worden aangetoond met de gerechtelijke documenten waarmee de voogdij of het pleegouderschap is toegekend.
- Advocaten: bewijs dat zij de vertegenwoordiger zijn van één van de procespartijen

2.2 Raadpleging door anderen dan betrokkenen en /of belanghebbenden

Naast verzoekers die betrokkenen of belanghebbenden zijn, kunnen ook andere personen en instellingen om raadpleging van rechterlijke dossiers verzoeken. Hieronder staan voor de meest voorkomende situaties de voorwaarden waaraan deze verzoeken moeten voldoen beschreven.

Toestemming tot raadpleging kan worden verleend als de verzoeker

- aantoonst dat alle betrokkenen zijn overleden, of wanneer
- aantoonst dat alle betrokkenen en belanghebbenden de gegevens zelf duidelijk openbaar hebben gemaakt.

Het is aan iedere archiefinstelling voorbehouden te bepalen of zij bereid zijn een dergelijke beoordeling van het dossier uit te voeren. In het eerste geval betreft dit het nakijken wie de betrokkenen zijn en of zij inderdaad zijn overleden. In het tweede geval moet beoordeeld worden of alle procespartijen inderdaad tot actieve openbaarmaking zijn overgegaan. Een interview in de krant door één van de betrokkenen geldt niet als uitdrukkelijke openbaarmaking.

Toestemming kan ook worden verleend als inzage noodzakelijk is:

- vanwege een volkenrechtelijke verplichting;
- voor een juridische procedure.

Deze voorwaarden zijn in overeenstemming met de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming (UAVG) die toeziet op een rechtmatige verwerking van persoonsgegevens in Nederland.

2.3 Raadpleging voor wetenschappelijk, historisch en/of statistisch onderzoek

Verzoeken om inzage voor (historisch en wetenschappelijk) onderzoek, waaronder ook genealogisch onderzoek kan worden begrepen, en voor statistische doeleinden kunnen onder voorwaarden worden gehonoreerd.

In artikel 24 van de AVG is opgenomen dat het verbod op het verwerken van bijzondere persoonsgegevens niet van toepassing is wanneer:

- a. de verwerking noodzakelijk is met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89, eerste lid, van de verordening;
- b. het onderzoek, bedoeld in onderdeel a, een algemeen belang dient;
- c. het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost; én
- d. bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

Om inzage te krijgen in het kader van wetenschappelijk en historisch onderzoek en voor statistische doeleinden moet voldaan zijn aan alle vier voorwaarden.

Om te bepalen of een verzoeker aan deze voorwaarden voldoet, dient verzoeker een opzet van het onderzoek te overleggen, waarbij het doel van het onderzoek is beschreven, de overige voorwaarden is verwerkt en aan te geven op welke wijze de persoonlijke levenssfeer van nog levende personen zal worden beschermd.

Verzoekers moeten ook kunnen aantonen dat alle betrokkenen waarnaar onderzoek wordt gedaan zijn overleden, of dat er toestemming is gegeven door betrokkenen. De namen van deze betrokkenen mogen niet zelf door de archiefinstelling worden verstrekt. Wanneer het verkrijgen van

toestemming of een bewijs van overlijden onmogelijk is, moeten verzoekers zelf aantonen waarom dat het geval is en welke pogingen zij hebben ondernomen.

Meer informatie hierover is te vinden op de website van het Nationaal Archief:

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen/inzage-in-beperkt-openbaar-archief#collapse-1122>

3. Verstrekking van gegevens

Wanneer iemand verzoekt om inzage in een vonnis moet deze daarbij in ieder geval de volgende gegevens verstrekken:

- De rechtbank waar het vonnis is uitgesproken;
- De datum van de uitspraak (of op z'n minst het jaar van de uitspraak);
- Om wat voor zaak het gaat;
- Namen van de betrokkenen.

Zonder deze informatie is het niet mogelijk het vonnis te vinden en kan het verzoek niet in behandeling worden genomen.

Alleen als een verzoeker vervolgens voldoet aan een van de voorwaarden, die hierboven per zaaktype zijn beschreven, kan aan de verzoeker worden meegedeeld of het gezochte vonnis of dossier aanwezig is.

4. Kopieën

Er worden geen afschriften (kopieën) verstrekt uit beperkt openbare archieven. De meest voorkomende uitzondering hierop geldt verzoeken om kopieën die noodzakelijk zijn voor een juridische procedure.

In alle andere gevallen kan een geanonimiseerde kopie worden verstrekt als de betreffende archiefinstelling daartoe beleid heeft. Het verstrekken van een geanonimiseerde kopie is geen verplichting.

Een verzoeker die niet voldoet aan een van de voorwaarden voor inzage, heeft ook geen recht op (geanonimiseerde) kopieën.